

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра української літератури, компаративістики і грінченкознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор

з науково-методичної та навчальної роботи

О.Б. Жидьцов

« 09 »

2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА навчальної дисципліни

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ Фольклор Давня українська література

Спеціальність 035 Філологія
Освітній рівень: перший (бакалаврський)
спеціалізація: 035.01 Українська мова та література
освітня програма: 035.01.01 Українська мова і література

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма	В40/21
<i>Лилик</i> (підпис)	<i>Лилик</i> (прізвище, ініціали)
« »	20 <i>21</i> р.

2021 рік

Розробники:

Руснак Ірина Євгеніївна, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства;

Викладачі:

Руснак Ірина Євгеніївна, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства;

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства

Протокол від 26.серпня 2021 р. № 1

Завідувач кафедри (О.О. Бровко)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми
035.01 Українська мова і література

01.09.2021 р.

Гарант освітньої програми (_____)

Робочу програму перевірено

01.09.2021 р.

Заступник директора (Л.І. Заяць)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Історія української літератури і літературної критики

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	27/810	
Курс	1-4	
Семестр	1-8	
Кількість змістових модулів з розподілом	27	27
Обсяг кредитів	27	27
Обсяг годин, зокрема:	810	810
Аудиторні	364	104
Модульний контроль	54	-
Семестровий контроль	150	-
Самостійна робота	242	706
Форма семестрового контролю	Екзамен	

Фольклор

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	2/60	
Курс	1	
Семестр	1	
Кількість змістових модулів з розподілом	2	2
Обсяг кредитів	2	2
Обсяг годин, зокрема:	60	60
Аудиторні	28	8
Модульний контроль	4	-
Семестровий контроль	15	-
Самостійна робота	13	52
Форма семестрового контролю	Екзамен	

Давня українська література

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	2/60	
Курс	1	
Семестр	1	
Кількість змістових модулів з розподілом	2	2
Обсяг кредитів	2	2
Обсяг годин, зокрема:	60	60
Аудиторні	28	8
Модульний контроль	4	-
Семестровий контроль	15	-
Самостійна робота	13	52
Форма семестрового контролю	Екзамен	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ

Програму навчальної дисципліни «Історія української літератури і літературної критики: Фольклор. Давня українська література» укладено відповідно до освітньої програми **035.01.01 Українська мова і література, спеціалізації 035.01 Українська мова та література, спеціальності 035 Філологія** для студентів першого (бакалаврського) освітнього рівня.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є усна словесна творчість українського народу в її жанровому розмаїтті та українська література найдавнішого періоду (X–XVIII ст.).

Навчальна дисципліна передбачає досягнення **мети:**

навчальної – дати студентам певну суму знань з усної народної творчості як особливого духовного феномену українського народу, з'ясувати закономірності розвитку фольклору від найдавніших часів до XX століття, спосіб його побутування, охарактеризувати специфіку жанрової системи фольклору; дати певну суму знань з історії української літератури X–XVIII століть, висвітлити на їх основі найбільш типові явища та факти тогочасного літературного життя й процесу, показати гуманістичний пафос літератури, використання її кращих здобутків письменниками XIX–XX століть. Цим взаємозв'язком із наступними періодами розвитку рідного письменства проінтегрована програма курсу, бо тільки так студент може зрозуміти й краще засвоїти факти та явища давньої української літератури, причому особливу увагу приділено тим письменникам і творам, які вивчаються у сучасній загальноосвітній школі;

розвивальної – розвивати в студентів уміння самостійно аналізувати твори усної народної творчості різних жанрів і писемних творів давньої доби, читати їх мовою оригіналу; формулювати й висловлювати власну оцінку прочитаного; узагальнювати літературні й історичні факти; формувати навички застосування набутих знань на практиці;

виховної – відновлення історичної пам'яті, виховання національної свідомості, утвердження національної гідності громадянина незалежної України шляхом наполегливого й систематичного вивчення фольклорних і літературних пам'яток давньої доби, які є одним з основних джерел знань про минуле українського народу.

Міждисциплінарні зв'язки: літературознавство, мовознавство, українська мова, історія України, народознавство, етнографія, культурологія, мистецтвознавство, естетика, етика, педагогіка та інші.

У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть сформулювати такі **загальні компетентності:**

ЗК1 – здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК2 – здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу й суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК3 – здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК4 – здатність бути критичним і самокритичним;

ЗК5 – здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями;

ЗК6 – здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК7 – уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

ЗК8 – здатність працювати в команді та автономно;

ЗК10 – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК11 – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК13 – здатність проведення досліджень на належному рівні.

У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть сформувати такі **фахові компетентності**:

ФК1 – усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ;

ФК7 – здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту;

ФК8 – здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань;

ФК9 – усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною мовами;

ФК 10 – здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів;

ФК16 – літературознавча компетентність передбачає: знання про основні тенденції розвитку і своєрідність мовно-літературного процесу, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, стилів і жанрів української літератури, історії зарубіжної літератури, фольклору. Розуміння основних проблем теорії літератури: література та дійсність, генезис і функція літератури, зміст і форма в літературі, критерій художності, літературний процес, літературний стиль, художній метод в літературі; проблем поетики: образ, ідея, тема, поетичний рід, жанр, композиція, поетична мова, ритм, вірш, фоніка в їх стильовому значенні.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ

Фольклор. Давня українська література

ПРН1 – вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації;

ПРН2 – ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати;

ПРН3 – організовувати процес свого навчання й самоосвіти;

ПРН 4 – розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства;

ПРН5 – співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо;

ПРН6 – використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих завдань і проблем професійної діяльності;

ПРН7 – розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів;

ПРН8 – знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію української мови та літератури, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності;

ПРН 11 – знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною мовами;

ПРН 13 – аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі;

ПРН 15 – здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів;

ПРН16 – знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності;

ПРН 19 – мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ Фольклор (денна форма)

№	Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин за видами робіт						
			Аудиторна						Самостійна робота
			Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Семестровий контроль	МКР	
Змістовий модуль 1. Фольклор і фольклористика. Періодизація українського фольклору. Міфологія									
1.	Фольклор і фольклористика. Галузі фольклористики. Періодизація усної народної творчості	3	2						1
2.	Міфологія. Календарно- і родинно-обрядова творчість	8	2	2		2			2
3.	Народна драма	2							2
Модульний контроль		2						2	
<i>Разом</i>		15	4	2		2		2	5
Змістовий модуль 2. Народний епос і лірика									
4.	Думи. Історичні пісні.	8	2	2		2			2
5.	Ліричні пісні	8	2	2		2			2
6.	Народна проза	6	2			2			2
7.	Український фольклор ХХ століття	6		2		2			2
Модульний контроль		2						2	
Семестровий контроль		15					15		
<i>Разом</i>		45	6	6		8	15	2	8
Усього за два змістові модулі		60	10	8		10	15	4	13

Фольклор (заочна форма)

№	Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин за видами робіт						
			Аудиторна						Самостійна робота
			Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Семестровий контроль	МКР	
Змістовий модуль 1. Фольклор і фольклористика. Періодизація українського фольклору. Міфологія									
1.	Фольклор. Періодизація усної народної творчості Міфологія	30	2		2				26
<i>Разом</i>		30	2		2				26
Змістовий модуль 2. Народний епос і лірика									
2.	Жанрова система фольклору	30	2		2				26
<i>Разом</i>		30	2		2				26
Усього за два змістові модулі		60	4		4				52

Давня українська література (денна форма)

№	Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин за видами робіт						
			Аудиторна						Самостійна робота
			Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Семестровий контроль	МКР	
Змістовий модуль 1									
УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ДОБИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ І РЕНЕСАНСУ									
1	Література зрілого Середньовіччя	12	2	4	4				2
2	Література пізнього Середньовіччя і доби Ренесансу	4	2						2
Модульний контроль		2						2	
Разом		18	4	4	4			2	4
Змістовий модуль 2									
УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ДОБИ БАРОКО									
3	Література Раннього Бароко	7	2		2				3
4	Література Зрілого Бароко	9	2	2	2				3
5	Література Пізнього Бароко	9	2	2	2				3
Модульний контроль		2						2	
Семестровий контроль		15						15	
Разом		42	6	4	6			15	9
Усього		60	10	8	10			15	13

Давня українська література (заочна форма)

№	Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин за видами робіт						
			Аудиторна						Самостійна робота
			Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Семестровий контроль	МКР	
Змістовий модуль 1									
УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ДОБИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ І РЕНЕСАНСУ									
1	Література Середньовіччя і доби Ренесансу	19	2						26
Разом		19	2						
Змістовий модуль 2									
УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ДОБИ БАРОКО									
3	Література українського Бароко	30	2		2				26
Семестровий контроль									
Разом		30	2		2				
Усього за два змістові модулі		60	4		4				52

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фольклор

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ФОЛЬКЛОР І ФОЛЬКЛОРИСТИКА.

ПЕРІОДИЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ. МІФОЛОГІЯ

Вступ. Предмет, мета, завдання навчальної дисципліни. Огляд навчальної та наукової літератури. Тезаурус навчальної дисципліни.

Фольклор і фольклористика. Фольклористика як наука. Галузі фольклористики; історія фольклору, теорія фольклору. Зв'язок фольклористики з іншими науками. Основні школи і напрями фольклористики. **Міфологічна школа** (Вільгельм і Яків Грімм, Шарль Дюпюї, Адальберт Кун, Олександр Потебня, Олександр Афанасьєв, Федір Буслаєв). **Міграційна школа** (Теодор Бенфея, Федір Буслаєв, Олександр Пипін, Олександр Веселовський, Михайло Драгоманов, Микола Сумцов). **Антропологічна (етнографічна) школа** (Ендрю Ланг, Лоуренс Гомм, Дж. Фрезер, Микола Сумцов, Олександр Потебня, Павло Житецький, Володимир Перетц). **Історична школа** (Йосип Бодяньський, Пантелеймон Куліш, Павло Житецький). Фольклористичні праці Івана Франка і Володимира Гнатюка. Загальна характеристика шкіл фольклористики ХХ століття.

Періодизація українського фольклору. Міфологія. Дохристиянські вірування та культу давніх слов'ян. Магія як найдавніший пласт народної творчості. Тотемізм, анімізм, фетишизм. Словесний супровід давніх обрядів і ритуалів. Замовляння, заклинання, прокляття. Вплив міфології на становлення і розвиток системи жанрів української усної словесності. Система жанрів української усної народної творчості.

Календарно-обрядова творчість. Ритуально-міфологічна основа виникнення жанрів календарно-обрядової творчості. Цикли календарно-обрядової поезії.

Зимовий цикл календарної творчості. **Колядка** як жанр; тематичні групи колядок. Поетика колядки. **Коляди**, їх походження, відмінність від колядки.

Щедрівка як жанр; тематичні групи щедрівок. **Посівальні пісні.**

Народна драма. Форми народного драматичного дійства. Зародження драматичного мистецтва в календарних обрядах, іграх. «Коза», «Меланка», вертеп фольклорний.

Весняний цикл календарної обрядовості. **Веснянки** як жанр. Жанрові особливості **гаївок**. **Волочесні пісні** (риндзівки).

Літній цикл календарної творчості: **маївки, русальні пісні, купальські, собіткові, петрівчані, троїцькі пісні.** Поетика народних творів літньої обрядовості.

Осінній цикл календарної творчості. **Жнивварські** (зажинкові, жнивні, обжинкові), **косарські і гребовицькі пісні.**

Родинно-обрядова творчість. **Весілля** як драма; основні етапи весілля (передвесільні обряди, приготування до весілля, власне весілля, післявесільні обряди), народнопісенний супровід. **Весільні пісні**; аналіз мотивів, образів, поетика. **Сороміцький фольклор.**

Похоронна обрядовість. **Голосіння**, тематичні різновиди, поетика.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

НАРОДНИЙ ЕПОС І ЛІРИКА

Український героїчний епос. Класифікація жанрів героїчного епосу. **Билинний епос.** Цикли билин (Київський, Галицько-Волинський, Новгородський, казково-новелістичний). Поетика билин.

Народні думи: тематичні цикли, жанрові особливості. Думи про героїчну боротьбу українського народу проти турецько-татарських загарбників («Плач невольників», «Дума про Самійла Кішку», «Маруся Богуславка», «Втеча трьох братів з города Азова», «Дума про козака Голоту»). Думи про героїчну боротьбу українського народу проти шляхетсько-польського

поневолення («Хмельницький і Барабаш», «Смерть Богдана Хмельницького»). Суспільно-побутові думи («Сестра і брат», «Вдова і три сини»).

Історичні пісні: жанрові особливості, класифікація, тематичні групи, поетика («Пісня про Байду», «Ой Морозе, Морозенку...», «Максим козак Залізник»). Пісні-хроніки.

Виконавці українського героїчного ліро-епосу. Українські кобзарі, бандуристи, лірники.

Народні балади: жанрова своєрідність, класифікація, тематичний аналіз основних сюжетів, поетика, символіка. Балади про кохання і дошлюбні взаємини («Ой чие то жито, чий то покоси», «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці»). Мотиви сімейних взаємин та конфліктів у відповідній групі народних балад («Проводжала мати сина у солдати»). Відгомін соціального життя в народних баладах («Бондарівна», «Лимерівна»).

Народна лірика: специфіка, відмінності від обрядової творчості, жанрові ознаки ліричних пісень, класифікація.

Соціально-побутова лірика, тематичні групи. **Козацькі пісні:** основні мотиви, образи поетика («Чорна хмара наступила», «Ой літа орел, літа сизокрилий...», «Гомін, гомін по діброві...»). **Чумацькі пісні** («Гей ішли чумаки в дорогу...», «Ой горе тій чайці, горе тій небозі...», «Ой ясне сонце високо сходить...»). **Рекрутські, солдатські та жовнірські пісні.** Характеристика інших жанрових різновидів соціально-побутових пісень (**кріпацькі, бурлацькі, наймитські, жебрацькі, заробітчанські, емігрантські** та інші). Зв'язок жанрових різновидів із суспільно-історичною реальністю.

Тематичні групи родинно-побутових пісень. Народні **пісні про родинне життя** («Ой пряду, пряду...», «Ой попливи, вутко...», «Чи я в лузі не калина була...»). **Пісні про кохання** та дошлюбні взаємини: основні мотиви та образи. Поетика народних пісень про родинне життя («В чистім полі криниченька...»). **Вдовині та сирітські пісні.** Своєрідність **жартівливо-гумористичних пісень.** Теми, мотиви, символіка («Ой куди ж їдеш, Явтуше?...», «Ой посіяв мужик та й у полі ячмінь...»).

Танечні пісні: коломийки, шумки, козачки, частівки, гопачки, чабарашки тощо. **Пісні літературного походження** («Їхав козак за Дунай...» Семена Климовського, пісні Марусі Чурай, романси). **Пісні-гімни** («Видиш, брате мій...» Богдана Лепкого, «Боже, великий, єдиний...» Олександра Кониського).

Народна проза. Казка: жанрові особливості, класифікація, жанрово-тематичні групи, поетика. **Казки про тварин:** художньо-образна структура, основні мотиви. **Кумулятивна казка,** її різновиди (епічні та ланцюгові). **Чарівна казка:** будова, основні мотиви та образи. **Соціально-побутові казки:** тематика, художні засоби. Зв'язок народної казки з літературною та іншими жанрами усної словесності.

Жанри **байки, анекдоту, небилуці.** Художні засоби і прийоми комізму.

Народної **притчі:** зв'язок з писемною традицією, поетика жанру.

Неказкова проза. Класифікація українського народного неказкового епосу. **Легенди:** жанрові особливості, класифікація (міфологічні, апокрифічні, історико-героїчні, топонімічні). **Перекази:** тематичні групи, цикли, відмінність від легенд, поетика. **Народні оповідання:** різновиди, тематика, особливості побутування, поетика.

Пареміографія: загальний огляд малих жанрів фольклору, жанрові різновиди, класифікація народних паремій. Українські народні **прислів'я і приказки,** їх розмежування. **Народний прогностик.**

Загадки: класифікація, основні групи, метафоричність, закоріненість у міфологічній свідомості народу. Зв'язок жанрів української народної пареміографії з іншими жанрами народної словесності та з художньою літературою.

Дитячий фольклор: загальна характеристика, особливості, класифікація жанрів. **Коліскові пісні:** поетика, образи і мотивів. **Забавлянки:** жанрово-стильові особливості, різновидів. **Дитячі ігри.** Зв'язок дитячого фольклору із загальною системою усної народної словесності.

Український фольклор ХХ століття. Радянський псевдофольклор. Усна словесність на західноукраїнських землях: особливості тематичних груп, зв'язок з реаліями доби. Емігрантські пісні. Стрілецькі пісні. Повстанський фольклор. Сучасний міський фольклор. Фольклор Євромайдану. Поняття «постфольклору».

Особливості збирання фольклорних творів.

Висновки.

Давня українська література

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ДОБИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

I РЕНЕСАНСУ

Вступ

Предмет і завдання курсу давньої української літератури Х-XVIII ст., її місце в історії української літератури, зв'язки з українською народною творчістю, вступом до літературознавства й старослов'янською мовою. Давня українська література з погляду радянського й пострадянського літературознавства.

Поняття про літературну пам'ятку, її редакції, списки. Рукописна традиція, сучасне поняття й розуміння авторського права. Характер і типи давніх рукописів. Основні типи почерків (устав, півустав, скоропис) і матеріалів письма (пергамент, папір). Художнє оформлення рукописів.

Періодизація української літератури Х-XVIII ст.. **Особливості аналізу** літературного тексту Х-XVIII ст., використання досвіду міфологічної, культурно-історичної, психологічної та інших шкіл. Багатомовність літератури давньої доби.

Література епохи Середньовіччя

Роль Київської Русі в історичній долі українського народу, її досягнення в політичному, економічному й культурному житті як початок цивілізації українського народу. Міжнародний авторитет Київської Русі. Династичні зв'язки великих київських князів.

Запровадження в Київській Русі християнства, його значення для державної, етнічної та культурної єдності. Поширення нових норм співжиття, звичаїв і традицій. Роль християнства в розвитку писемності, культури, мистецтва й освіти.

Загальні поняття про культуру й мистецтво Київської Русі. Культурна програма Ярослава Мудрого. «Книги – морська глибина». Софія Київська як зразок архітектури, мистецтва та центр освіти й писемності.

Давня українська література як синтез усної народної творчості й перекладної літератури. Етнічні терміни на позначення українського народу – русский, руський, російський, український – як синоніми назв нашого народу на різних етапах його історичного розвитку.

Перекладна література Київської Русі. Перекладна література як частина художнього спадку Київської Русі, її значення й місце в літературному процесі. Різниця між тогочасними й сучасними розуміннями перекладної літератури й принципів перекладу. Жанри перекладної літератури – Біблійні книги, апокрифи, житійна література, науково-природничі книги, історико-повістева література, збірники афоризмів.

Біблія як книга Божа (основа релігійного вчення), як книга людська (багатовіковий запас людських знань), як історичний документ про історію єврейського народу, як пам'ятка світової культури. Походження Біблії, її складові частини – Старий Заповіт (особливості Книги Псалмів, Пісні Пісень, Книги пророка Єзекїля, Книги приповістей Соломона); Новий Заповіт (особливості Євангелій, Одкровення Іоанна). П. Куліш, І. Пулюй, І. Нечуй-Левицький – перекладачі Біблії українською мовою.

Апокрифи (старозавітні, новозавітні, есхатологічні), їх походження як народних творів на біблійні теми. Мотиви апокрифів в українській літературі (описи пекла в «Енеїді» І. Котляревського).

Ораторсько-проповідницька проза, найпопулярніші збірники: «Златоструй», «Пчела», «Торжественник», «Ізмарагд» та інші.

Перекладна світська повість: «Олександрія», «Девгенево діяння», «Варлаам та Йоасаф» й інші.

«Пчела» – збірник афоризмів. Науково-природничі книги – «Фізіолог», «Шестоднев», «Християнська топографія» Козьми Індикоплова, їх значення для ознайомлення давнього українського читача з навколишнім світом. Історичні **хроніки** **Георгія Амартола** й **Іоанна Малали** як джерела для знайомства зі всесвітньою історією.

Оригінальна література Київської Русі. Літописання. Загальна характеристика **літописів**, їх світове значення. Різні теорії походження давніх українських літописів. Літописне зведення. Використання різних джерел. Загальноруські й регіональні літописи.

«**Повість врем'яних літ**». Питання про генезис, редакції й списки «Повісті...». Джерела – біблійні оповіді, зразки усної народної творчості й дружинної поезії, юридичні документи, спогади учасників тієї чи іншої події, свідчення самого літописця. Основна ідея твору – єдність Київської Русі. Ідейно-тематичний зміст «Повісті...», легендарно-оповідні жанри (про заснування Києва, смерть князя Олега від свого коня, Кирила Кожум'яку тощо).

Київський літопис (XII ст.) як продовження «Повісті...». Спільне й відмінне між ними – локальне відображення подій (тільки Київське князівство), звуження політичного ідеалу (боротьба за стольний град Київ і вузько місцеві інтереси), композиційна нечіткість, перевага фактографічних описів над белетристичними елементами. Літописні оповіді про борове проти половців. **Оповідання про похід князя Ігоря проти половців** (1185) і його значення для розуміння художнього розкриття події в «Слові о полку Ігоревім».

Ораторсько-проповідницька проза. Два види проповідей – **проста** (елементарні основи християнської релігії й співжиття) й **урочиста**, яка порушувала важливі суспільно-політичні питання й яка побудована за всіма правилами ораторського мистецтва.

Дидактичне красномовство. «**Повчання дітям**» (близько 1177) **Володимира Мономаха** як взірець дидактичного красномовства. Жанрові особливості. Автобіографічна й дидактична частини. Образ державного діяча, воїна, патріота, людини й письменника. Підпорядкування особистих інтересів загальнодержавним. Кодекс правителя й людини. Думка автора про значення освіти та знання іноземних мов. «А коли добре щось умієте – того не забувайте, а чого не вмієте – то того учітесь».

Урочисте красномовство. «**Слово про Закон і Благодать**» (середина XI ст.) **митрополита Іларіона** – блискучий зразок урочистого красномовства й тогочасної публіцистики. Патріотичний зміст твору – звільнення Київської Русі з-під релігійного диктату Візантії, гордість за свою Вітчизну. Композиція твору, роль у ньому антитези **Закон** – **Благодать** і метафори (Закон – світло місяця, нічний холод; Благодать – сонячне сяйво, тепло). Значення образів язичницьких князів Ігоря й Святослава в історії Київської Русі. Образ князя Володимира – хрестителя Русі, просвітника, порівняння його ролі в історії народу з роллю Костянтина-Кирила. Вимога автора – канонізувати князя Володимира.

«**Слова**»-**проповіді Кирила Туровського** (друга половина XII ст.) як вищий здобуток ораторської прози Київської Русі. Відомості про автора. Алегорично-символічна інтерпретація біблійних мотивів, використання описань природи для розкриття основної ідеї проповіді.

Житійна (агіографічна) література. Основні типи житійної літератури – **княжі житія** («Сказання про Бориса і Гліба», житія княгині Ольги й князя Володимира) й **житія ченців-богоугодників** («Житіє Феодосія Печерського»). Використання біографічних фактів для пропаганди патріотизму й відмови від насильства як прикладів для наслідування.

Патерики, їх будова. **Києво-Печерський Патерик** (20-і роки XIII ст.). Джерела. Патерикова новела як основна композиційна одиниця. Особливості структури сюжету новел. Мотив **чуда** в структурі сюжету. Церковно-легендарний зміст, патріотична спрямованість і дидактика Києво-Печерського Патерика. Образи Нестора, Симона, Полікарпа.

«**Слово о полку Ігоревім**». Історія відкриття й видання твору. Проблема його автентичності. Проблема авторства й часу написання пам'ятки. «Слово...» й літописні повісті про похід Ігоря. Основна ідея твору. Питання про жанр пам'ятки. Образ Руської землі. Персонажі пам'ятки – Боян як історична особа, попередник автора «Слова...» та як символ співця-патріота; порівняльна характеристика князів Ігоря та Всеволода (художній образ Ігоря та історична особа); образ великого князя київського Святослава; образ Ярославни.

Українські переклади й переспіви «Слова...» М. Шашкевича, М. Максимовича, Панаса Мирного, С. Руданського, Ю. Федьковича, І. Франка, М. Рильського, Л. Махновця, Н. Забіли та інші. Переклад і проблема жанру. Історико-літературне значення «Слова...».

Паломницька проза. Паломництво (пілігримство) як явище збагачення середньовічної культури, його просвітницькі засади. «**Хоженіє**» ігумена Даниїла – зразок паломницької прози. Причини її виникнення й значення для ознайомлення народів Київської Русі з далекими країнами, зокрема зі Святою землею. Умови подорожі героя, їх відображення у творі. Патріотизм автора, його дипломатична місія. Відомості про Київську Русь, Візантію й Палестину доби хрестових походів, звичаї та культура цих країн. Образ оповідача.

Еволюція жанрово-стильової системи письменства середини XIII – середини XV століття. Увираження особливостей етнічної самобутності східнослов'янських літератур. Другий південнослов'янський вплив.

Літописання. Продовження традицій жанру. Особливості використання фольклорного матеріалу, белетризація розповіді. **Галицько-Волинський літопис** – визначна пам'ятка XIII ст. Жанрова самобутність і своєрідність, нові риси воїнської повісті й спроба створення нового типу ідеального героя. Образи князів Романа й Данила. Патріотичне оповідання про Євшан-зілля, його інтерпретація в історичній сазі «Ор і Сирчан» І. Франка, поемі «Євшан-зілля» М. Вороного, оповіданні «Євшан-зілля» Л. Мосендза.

Література Ренесансу

(друга половина XV – кінець XVI століття)

Українська латиномовна й польськомовна поезія як ренесансне явище української культури, форма взаємодії вітчизняних і європейських культурних традицій. Використання в поезії історичних, міфологічних і біблійних образів. Ритмічна структура творів.

«**Прогностична оцінка поточного 1483 року**» **Юрія Дрогобича** – перша друкована книга українського автора.

Поетична спадщина **Павла Русина** з Кросна. Автобіографіям, краса рідної землі в збірці «**Пісні Павла Русина з Кросна**».

Поема «**Роксоланія**» (1584) **Севастяна Кленовича** як видатне явище ново латинської поезії в Україні. Жанрова своєрідність та особливості твору. Образна система. Функції легенд і переказів у структурі поеми. Описи побуту, господарської діяльності, природи, міст тощо.

Запровадження **книгодрукування** в Україні, суперечки про його початки. Видавнича діяльність **Івана Федорова** в Україні (львівські «**Апостол**» і «**Буквар**», «**Острозька Біблія**»). Краєзнавчий матеріал про друкаря.

Літературна полеміка кінця XV – початку XVII ст. як самобутне явище національного письменства, її різномовність. Полемічна література як своєрідна публіцистика на зламі століть, її місце в історії української літератури й суспільно-політичної думки в Україні. Використання полемістами традицій та ідей західноєвропейської Реформації. Жанрова специфіка полемічної літератури: полемічні трактати, памфлети, послання, відкриті листи, діалоги. Барокові риси полемічних творів: символіка, метафоризація традиційних сюжетів.

Чотири підходи до теми християнського віровчення в національному письменстві: православний, греко-католицький, протестантський, єзуїтський.

Роль польського єзуїта **Петра Скарги** та його книги «**Про єдність Церкви Божої**» (1577) у розгортанні міжконфесійної полеміки в Україні. **Календарна реформа Григорія XIII** (1582) і боротьба проти григоріанського (нового стилю) календаря. Причини й наслідки Берестейської церковної унії (1596), оформлення двох церков – української православної й уніатської (греко-католицької).

Острозький гурток і його місце в розвитку національної освіти й літератури. Творчість **Герасима Смотрицького**. Біографічні дані. Основні частини його трактату «**Ключ царства небесного**» (1587), його полемічне спрямування. Релігійні та суспільно-політичні погляди Г. Смотрицького, причини його виступу проти календарної реформи 1582 р. «**Календар римський новий**».

Творчість **Івана Вишенського**. Основні віхи життя й творчості письменника. Афон у житті й творчості полеміста, історія його подорожі в Україну. Заперечення Іваном Вишенським західної (римсько-католицької) цивілізації, його виступи проти поширення західної освіти й науки. Твори Івана Вишенського до Берестейської церковної унії. Критика соціальної дійсності в «**Писанні до всіх обще, в Лядской землі живущих**» і «**Викритті диявола-світодержця**». Авторська концепція ідеального суспільства, її консерватизм і утопічність.

Твори Івана Вишенського після Берестейської церковної унії, її зображення в «**Писанні к утекшим от православної віри єпископам**». заклик до боротьби з католицизмом і шляхетською Річчю Посполитою.

Жанрова різноманітність творів Івана Вишенського – послання, трактати, памфлети, діалоги, діалоги-інвективи, органічне поєднання стилю послання та імітація діалогу з допомогою риторичних і окличних речень. Значення творчості Івана Вишенського.

Анонімний трактат «**Пересторога**». Питання авторства. Гуманізм твору, своєрідність трактування історії українського народу. Агітація за розвиток національної культури й освіти. Художні засоби у творенні образів князя Острозького, Іпатія Потія, Кирила Терлецького, Михайла Рогози та інших. Особливості стилю.

Творчість **Мелетія Смотрицького**. Життя і творчість письменника. Суспільна значущість і літературні якості «**Треносу**» (1610) Мелетія Смотрицького. Персоніфікація образу Матері-Церкви. Композиційні особливості. Мовне й художнє багатство твору. Широкий відгомін серед широких суспільних кіл. Мелетій Смотрицький – автор «**Граматики словенської**» (1619). Оборона православної церкви та її права на розвиток у трактатах «**Виправдання невинності**» (1621), «**Оборона виправдання**» (1621). Перехід полеміста в уніатський табір. Спроба перегляду політично-церковних позицій і нового погляду на унію як фактор національної єдності та порятунку від міжусобної війни на релігійному ґрунті: «**Апологія**» (1628), «**Паренезис**» (1629).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ДОБИ БАРОКО

Література доби Бароко (кінець XVI – кінець XVIII століття)

Хронологічні межі письменства бароко та його генеза: **Раннє Бароко** (кінець XVI – 20-і роки XVII ст.), **Зріле Бароко** (30-і роки XVII ст. – 10-і роки XVIII ст.), **Пізнє Бароко** (20-і – 90-і роки XVIII ст.). Місце бароко в історії української й загальноєвропейської культури.

Раннє Бароко (кінець XVI ст. – 20-і роки XVII століття)

Початок віршової та драматичної літератури. Причини появи нових літературних жанрів – віршування й шкільної драми, їх зв'язок із шкільною освітою. Курс піітики як основи знань про мистецтво поетичного слова. Поняття про панегіричні, історичні й моралізаторські вірші. Два типи віршування – нерівноскладове й силабічне. Національні ознаки українського письменства епохи Бароко: культивування козацької тематики, етногенетичний міф про походження українського народу в літературі.

Панегірична поезія. «*Вірші на жалосний погреб Петра Конашевича Сагайдачного*» (1622) *Касіяна Саковича* – кращий зразок панегіричної поезії. Використання історичного й біблійного матеріалів для розкриття діяльності гетьмана як державного й військового діяча, як мецената й добродійника Київської колегії. Драматичні елементи (діалоги) в структурі твору, використання поетики ораторського мистецтва. Патріотизм «Віршів на жалосний погреб Петра Конашевича Сагайдачного», афористичність художньої мови.

Шкільна драма, її зв'язок із європейським театром, шкільною практикою в Західній Європі. *Декламації* та *діалоги* як початкові форми шкільної драми. *Інтермедії* – своєрідний жанр української драматургії. Час їх виникнення, походження й ідейно-естетичні функції. Питання авторства. *Інтермедії про Климка і Стецька, Максима Рицька і Дениса* до драми «Трагедія, або Образ смерті пресвятого Іоанна Хрестителя» (1619) Якуба Гаватовича. Джерела сюжетів, зображення народного життя й побуту. Комічні образи. Роль народної мови.

Зріле Бароко (30-ті роки XVII століття – 10-ті роки XVIII століття)

Ораторська проза. Дві школи проповідників у другій половині XVII ст. (київська та латино-польська). Естетизація релігійного ідеалу в бароковій ораторській прозі. «*Наука, або Спосіб складання казань*» (1659) *Іоанукія Галятовського* як вершинне досягнення практики й теорії барокової проповіді. Роль і місце теми в творі, використання логічних і курйозних запитань, порівнянь, алегорії, метафори як обов'язкових складових барокових казань. Орієнтація на рівень освіченості аудиторії. Місце вставних сюжетів у композиції казаня. Біблійна образність (Богородиця, Ісус Христос, апостоли, святі).

Історично-мемуарна проза. Визвольна війна під керівництвом Б. Хмельницького й наступні політичні події в Україні та їх значення для зростання інтересу до історії рідного народу, поштовх до розвитку історіографії й історичної прози.

Козацькі літописи – самобутнє явище національної культури, ідеології та літератури. Втілення в них барокової моделі історії України. Утвердження головної ролі козацтва в суспільному житті. Умотивування її через розробку козацького міфу. Козацькі літописи в науковій оцінці вчених і художній творчості українських письменників.

«*Літопис Самовидця*». Питання авторства. Час написання, історія публікації. Жанрова структура. Зміст літопису. Відтворення подій національно-визвольної війни в Україні та їх суб'єктивна оцінка автором. Самобутній погляд на Богдана Хмельницького та інших гетьманів і козацької старшини. Використання фольклорних елементів. Мова, стиль і художні засоби твору. Використання П. Кулішем у романі «Чорна рада» літописного опису Ради 1663 року.

«*Дії презильної битви Богдана Хмельницького, гетьмана Запорозького, з поляками*» (1710) *Григорія Граб'янки* як патріотичний маніфест козацько-українського автономізму. Політичні погляди автора в творі. Використання матеріалу про життя нашого народу з польських хронік, національних літописів. Увага автора до зображення батальних сцен, військового побуту. Композиційна роль жанру оповідань («сказаній»). Відтворення образів козаків, державних діячів. Поетика образів Богдана Хмельницького та Якіма Сомка. Архаїзація мови як прийом стилю бароко.

«*Сказання про війну козацьку з поляками...*» (1720) *Самійла Величка*. Спроба аналізу та узагальнення національного життя України XVII – XVIII ст. Творче використання документальних, фольклорних і літературних матеріалів, авторські роздуми. Жанрова та стильова особливість літопису. Роль літописного оповідання й повісті в структурі літопису. Образна система. Поетика образів Богдана Хмельницького, Івана Сірка, Івана Мазепи та інших державних і військових діячів.

Історична поезія. Зображення суспільно-політичних обставин свого часу. Увага поетів до діяльності козацтва, козацької старшини, державних діячів. Вірші про визвольну війну під проводом Богдана Хмельницького та козацтва. Барокова антитеза як засіб увиразнення героїчного духу та військової мудрості українців. Бароковий образ України-Матері в анонімній

історичній поезії. Вплив фольклору на поетику віршів, їхнє ідейне спрямування. Метафоризація мови.

Метафізична поезія, її зв'язок із конкретними потребами епохи. Елегійність творів, світські мотиви в духовній ліриці, культивування мотивів людських чеснот. Барокові ознаки духовної поезії. Збірка *«Перло многоцінне»* (1646) **Кирила Транквіліона-Ставровецького**. Жанрові форми поезій. Композиція збірки, поєднання в ній прозових і поетичних творів. Зв'язок віршів із слов'янсько-візантійською традицією. Спрямування творів збірки на церковну, проповідницьку й навчальну практики. Висвітлення автором морально-етичних мотивів. Образи Ісуса Христа, ченців, Премудрості, гріхів. Барокова поетика твору.

Поетична творчість **Лазаря Барановича**. Збірка *«Аполлонова лютня»* (1671), її зміст (відтворення сучасності, український побут і природа). Розробка поетом образів Богородиці, смерті. Поєднання у віршах християнських і язичницьких мотивів. Барокові ознаки збірки.

Поетична творчість **Івана Величковського**. Барокова поетика у збірках *«Зегар цілий і полузегарек»* (1690) і *«Молоко від вівці пастиру належне»* (1691). Структура збірок, жанрова своєрідність курйозних віршів, художня майстерність, використання алегоричних образів, релігійної символіки, образів Ісуса Христа, Богородиці, святих. Образи українських історичних діячів у поезії І. Величковського: Антонія Печерського, Варлама Ясинського, Івана Самойловича, Лазаря Барановича. Жанрові особливості епіграм І. Величковського на біблійні та житійні сюжети.

Поетична спадщина **Климентія Зіновієва** як енциклопедія суспільно-культурного життя України кінця XVII – початку XVIII ст. Жанрове розмаїття та композиційні особливості збірки *«Вірші. Приповісті посполитих»*, провідне місце віршів-епіграм. Філософсько-дидактичні, просвітницькі, моралізаторські мотиви книжки. Панегірики представникам різних професій. Образи людини праці, ченця, козака, жінки, представників різних соціальних верств. Алегоричні образи смерті, багатства, бідності. Зв'язок віршів з фольклорною традицією.

Поетична спадщина **Феофана Прокоповича**. Біографічні дані, осмислення різних імен поета, суспільно-політичні, літературно-естетичні й педагогічні погляди Ф. Прокоповича.

Вірш *«Епінікіон»* (1709), його зв'язок із античною літературою (епінікії на честь переможців олімпійських ігор). Образи Петра I, Івана Мазепи, антиісторичність у засудженні останнього, підтримання загарбницької політики царизму щодо України.

Промонархічна орієнтація автора як основа ідейного спрямування віршів *«Запорожець, який розкаюється»* і *«За Могилою Рябою»* (1711). Ритмічна структура творів, особливості мови. Латиномовний вірш *«Папський вирок Галілеєві»* як поетичний виступ на захист Галілео Галілея й науки.

Драматургія. Шкільний театр як джерело розвитку драматургії. Теорія драми в курсах поетик. Барокові засади поетик. Тематичні цикли драми: різдвяний та великодній. Основні драматичні жанри: діалоги, декламації, містерії, міраклі, мораліте, історична драма.

«Слово про збурення пекла» – містерія великоднього циклу. Вплив народної культури на засвоєння та трансформацію біблійного сюжету. Характерні особливості поетики образів: Ада, Люципера, Христа, Соломона. Втілення ідеї справедливості в образі Ісуса Христа. Апокрифічні елемента сюжету.

Драми-міраклі. Особливості композиції драми *«Олексій, чоловік божий»* (1673-1674). Трансформація житійного сюжету, його залежність від агіографічної традиції. Система образів драми. Культивування християнських ідеалів через образ Олексія. Алегоричні й міфологічні персонажі драми.

Зародження жанру *історичної драми*. Трагікомедія *«Владимир»* (1705) **Феофана Прокоповича**, її місце в розвитку жанру. Літописні засади сюжету. Авторська інтерпретація історії хрещення України. Використання теоретичних засад власно розробленої поетики в композиції твору. Місце барокових елементів у драмі. Образна система твору: князь

Володимир, філософ, князі Борис і Гліб, сатиричні образи жерців Жеривола, Піяра й Курояда. Імена персонажів як один із художніх засобів характеристики негативних персонажів.

Інтермедії як складова драматургії зрілого бароко. Нові особливості поетики: ускладнення сюжету, нові образи, особливості мови.

Пізнє Бароко (20-90 роки XVIII століття)

Розвиток традиційних і зародження нових жанрів у письменстві, вплив на них поетики народної культури. Особливості соціального функціонування літератури в дану епоху. Взаємодія барокових і просвітницьких тенденцій у літературі.

Драма «Милість Божя» (1728) анонімного автора, друга спроба відтворення історичної тематики засобами драматичного мистецтва й перша драма про Богдана Хмельницького. Залежність сюжету від політичного контексту, його двоплановість. Осмислення суспільного життя в Україні. Образи Богдана Хмельницького, козаків, дітей. Бароковий характер твору, місце в ньому алегоричних образів України, Вісти, смотріння Божого. Монологи як форма організації тексту.

Драма-мораліте «Воскресіння мертвих» (1747) **Георгія Кониського** як спроба органічного поєднання релігійного сюжету й соціального конфлікту та його розв'язання через релігійне повчання й покарання. Композиція і зміст шкільної драми, її дидактизм. Прийом контрасту при творенні образів Діоктита та Гіпомена. Алегоричні образи Терпіння, Відради, диявола.

Інтермедії та їхнє місце в історії національної драматургії. Інтермедії до драм Митрофана Довгалевського і Георгія Кониського. Засоби типізації персонажів. Поєднання в сюжетах побутових і соціально-політичних проблем. Антитеза як форма організації образної системи. Образи козака, селян, литвина, ляха, москаля, циганів. Мова творів.

Вертепна драма. Своєрідний характер українського лялькового театру-вертепу як синтезу літературної та фольклорної традицій, поєднання біблійних і світських мотивів. Історія вивчення вертепу.

Будова вертепу та його театральна техніка. Основні зразки вертепних скриньок (Сокиринський і Куп'янський). Дві частини вертепної драми – біблійна й інтермедійна. Переосмислення релігійної частини вертепу відповідно до нового культурного їх розуміння і сприйняття. Традиційні образи – цар Ірод, три царі (три князі, три гетьмани), образ української матері-страдниці Рахілі.

Інтермедійна частина вертепу – основні мотиви та образи. Запорожець – центральна фігура у вертепній виставі. Фольклор у вертепі.

Історично-мемуарна проза. «**Історія русів**» як підсумок розвитку барокової історіографії, взірць політичного памфлету. Гіпотези про авторство. Структура сюжету. Намір синтетичного огляду історичного шляху українського народу та способи його реалізації. Публіцистично-художній пафос, антимонархічна й антиклерикальна спрямованість твору. Політичний ідеал автора та новаторський підхід до висвітлення історії. Образи історичних діячів Богдана Хмельницького, Івана Богуна, Івана Мазепи, Павла Полуботка. Образи російських історичних осіб (Петро I, Олександра Меншикова). Засудження політики царизму щодо України. Роль і місце монологів у композиції твору.

Творчість мандрівних дяків. Причини появи в українській літературі XVIII ст. творчості мандрівних дяків (циркачів, пиворізів), їхня роль у поширенні освіти, розвитку драматургії та театру, наближенні шкільної премудрості до народу.

Інтерпретація традиційних сюжетів і мотивів на засадах «низового» бароко. Модель світу, розроблена мандрівними дяками. Використання народної мови та фольклорних мотивів і засобів у створенні власних творів. Особливості використання біблійних сюжетів, наближення їх до потреб буденного життя. Сміховий світ мандрівних дяків, життєрадісність і натуралістична відвертість. Гумористично-сатирична розробка вакхічної теми. Трагікомічні елементи поезії. Збагачення поетичної мови шляхом залучення нових лексичних шарів.

Поняття про бурлеск, травестію. Жанрова своєрідність бурлескно-травестійних віршів: вірші-пародії, вірші-орації, вірші-травестії.

Вірші-пародії. Естетичний зміст та ідейне спрямування пародій. Жанрові форми віршів-пародій: пародіювання молитов, біблійних текстів, проповідей.

Вірші-орації, їх зв'язок із потребами релігійних свят і народною лірикою. Основна тематика. Оригінальне використання засобів самоіронії й елементів бурлескного стилю.

Вірші-травестії. Принципи травестування біблійних сюжетів, наявність натуралістичних елементів, їхня естетична функція. Мова творів.

Сатира, соціально-політичні обставини виникнення української сатири як окремого жанру. **Сатирично-гумористичні віршовані оповідання** «**Отець Негребецький**», «**Пекельний Марко**», «**Вірша про Курика**», їх ідейно-художні особливості.

Антиклерикальна сатира. Утвердження в ній просвітницьких ідеалів. «**Плач київських монахів**» (1786) та додаток до нього. Жанрова природа твору. Прийом самоіронії. Особливості поетики монологів печерських монахів. Інтерпретація твору В. Шевчуком, гіпотеза щодо авторства.

Соціально-політична сатира, відображення в ній соціально-політичних обставин в Україні XVIII ст. Іронічний монолог у «**Доказательствах Хама Данилея Кукси потомственних**», функції сатиричних і пародійних деталей. Моделювання процесу розмежування суспільних верств у «**Сатиричному вірші 1764 року**», використання зниженого стилю, імітація розмовної мови як прояв барокової поетики, зв'язок з фольклорною традицією.

Творча спадщина **Івана Некрашевича**. Інтермедійний діалог «**Ярмарок**»: образи Феська й Фелона, засоби їх творення. Зображення ідеального священика нової генерації та його стосунків з оточенням у віршах «**Ісповідь**» і «**Замисл на попа**». Поетичне відтворення народних звичаїв. Прийом антитези як засіб барокової поетики. Використання традиційного жанру послання в поетичних листах, їхня риторична структура, гумористичний зміст.

Духовна лірика православної, греко-католицької церков. Барокові засади її поетики. Зростання емоційної насиченості творів, удосконалення силабічного віршування. Різдвяні й великодні вірші. «**Богогласник**» (1791) як антологія національної духовної лірики. Особливості композиції, її побутування.

Медитативно-елегійна лірика, її провідні образи й мотиви. Розвиток акровірша. Романсові (кантові) тенденції в розвитку інтимної лірики. «**Їхав козак за Дунай**» **Семена Климоського**. Освоєння фольклорної жанрової моделі та тропів. Мотив розлуки закоханих. Літературна історія пісні, її популярність в Україні та за кордоном. Переклади пісні німецькою та французькою мовами.

Панегіричне й одописне віршування. Вплив класицизму на тематику й поетику панегіриків та од. Русифікаційні хвилі в Україні за часів Петра I й Катерини II. Поява віршів, написаних наближеною до російської мовою. «**Ода на перший день травня 1761**» **Гната Максимовича** – твір силабо-тонічного віршування. Міфологічні образи і буколічні картини.

Художньо-поетична модель історії козацтва у «**Розмові Великої Росії з Малоросією**» **Семена Дівовича**. Втілення у творі ідеї козацького міфу. Персоніфікований образ України, система образів історичних осіб.

Творча спадщина **Григорія Сковороди** як зразок літератури «високого» бароко. Життєпис письменника та історія його дослідження. «Життя Григорія Сковороди» Михайла Ковалевського. Типологічний зв'язок творів Г. Сковороди з вітчизняними літературними традиціями. Синтез у творах письменника традицій фольклору, національної та європейських літератур. Барокові та просвітницькі тенденції стилю поета.

Збірка «**Сад божественних пісень**» (50-80-і роки XVIII ст.), її структура, особливості взаємозв'язку епіграфів і тексту віршів. Використання алегорії саду в своєрідній інтерпретації образу. Роль і значення біблійних образів і мотивів у віршах і звернення автора до жанру канта. Соціально-етична проблематика в 10 і 20 піснях. Сатиричний образ аморального світу. Вплив

філософських узагальнень на метафізичну лірику. Просвітницькі засади панегіричної поезії (пісні 25-27). Спроби створення пейзажної лірики та естетичні функції пейзажу в 3, 13, 18 піснях. Антитеза *місто-село* в пісні 12. Образи *щастя* (пісня 21), *часу* (пісня 23), *спокою* (пісня 24), *Ісуса Христа* (пісня 29). Новаторські пошуки Г. Сковороди в ритміці, строфіці. Взаємозв'язок силабічного і народнопісенного вірша.

Філософська проза Г. Сковороди, її генетичний зв'язок з традиціями вітчизняного й античного письменства, працями професорів Києво-Могилянської академії. Діалог як новаторський спосіб у жанрових пошуках Сковороди-прозаїка. Його значення в композиції творів. Ранні та пізні діалоги, особливості їх поетики.

Діалог *«Алфавіт, або Буквар світу»*. Персоніфікація філософських ідей. Образ Григорія як засіб введення авторських суджень до тексту. Розвиток вчення про пізнання самого себе, людське щастя, споріднену працю. Діалог *«Розмова п'яти подорожніх про істинне щастя в житті»*, його жанрова своєрідність.

Діалоги-притчі *«Вдячний Еродій»* та *«Убогий Жайворонок»* як утілення ідеї про моральні та національні засади кохання, розвиток у них барокової антитезної концепції двох натур. Вплив традиції на створення типізованих персонажів. Поєднання жанру притчі й діалогу, надання творам філософського спрямування. Роль авторських реплік і вставних сюжетів. Педагогічні погляди автора.

Збірка *«Байки Харківські»*, її генеза. Час і місце створення. Композиція творів і джерела сюжетів. Персонажі байок, втілення в них філософських поглядів автора. Тематика байок. Використання автором прозової форми. Функція філософських роздумів у байках. Місце Г. Сковороди в становленні й розвитку жанру української байки.

Висновки. Місце давнього українського письменства в світовому культурному процесі. Продовження літературних традицій Х-XVIII ст. в українській літературі XIX-XX ст. Давнє національне письменство як засада українського романтизму.

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Фольклор (денна форма)

Вид діяльності студента	Максимальна к-ть балів за одиницю		
		к-ть одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	5	5
Відвідування семінарських занять	1	4	4
Робота на семінарському занятті	10	4	40
Відвідування на лабораторному занятті	1	5	5
Робота на лабораторному занятті	10	5	50
Виконання завдань самостійної роботи	5	2	10
Виконання модульної роботи	25	2	50
Максимальна кількість балів			164

Давня література (денна форма)

Вид діяльності студента	Максимальна к-ть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		к-ть одиниць	максимальна кількість балів	к-ть одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	3	3
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20
Відвідування на практичному занятті	1	2	2	3	3
Робота на практичному занятті	10	2	20	3	30
Виконання завдань самостійної роботи	25	1	25	1	25
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Максимальна кількість балів			96		108
ВСЬОГО БАЛІВ ЗА СЕМЕСТР: 164 + 96 + 108 = 368					
Розрахунок коефіцієнта: 368 : 60 = 6,13					

Фольклор (заочна форма)

Вид діяльності студента	Максимальна к-ть балів за одиницю		
		к-ть одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2
Відвідування на практичному занятті	1	2	2
Робота на практичному занятті	10	2	20
Виконання завдань самостійної роботи	5	2	10
<i>Разом</i>			34
Максимальна кількість балів: 34			

Давня література (заочна форма)

Вид діяльності студента	Максимальна к-ть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		к-ть одиниць	максимальна кількість балів	к-ть одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1
Відвідування на практичному занятті	1	1	1	1	1
Робота на практичному занятті	10	1	10	1	10
Виконання завдань самостійної роботи	5	1	5	1	5
<i>Разом</i>			17		17
Максимальна кількість балів: 34					
ВСЬОГО БАЛІВ ЗА СЕМЕСТР: 34 + 34 = 68					
Розрахунок коефіцієнта: 68 : 60 = 1,13					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії їх оцінювання

Фольклор (денна форма)

1. Підготуйте презентацію в PowerPoint про одного з українських кобзарів / лірників.

Критерії оцінювання: зміст інформації; доцільність використаних джерел; логіка побудови презентації; виправданість використання фото, ілюстрацій тощо; дотримання принципів оформлення. *Максимальна кількість балів:* 5.

2. З книжки «Підсоветські анекдоти / Записав і впорядкував Г. Сенько. Буенос-Айрес: Перемога, 1956. 148 с.» виберіть 1 текст і проаналізуйте як зразок народної творчості.

Критерії оцінювання: вміння аналізувати композиційну структуру анекдоту, його структурну модель, виявляти особливості особистісного самовизначення у структурі персонажів, національні стереотипи, ідеал / антиідеал тощо. *Максимальна кількість балів:* 5.

Фольклор (заочна форма)

1. Підготуйте презентацію в PowerPoint про одного з українських кобзарів / лірників.

Критерії оцінювання: зміст інформації; доцільність використаних джерел; логіка побудови презентації; виправданість використання фото, ілюстрацій тощо; дотримання принципів оформлення. *Максимальна кількість балів:* 5.

2. Спостереження над фольклорним текстом: кумулятивна казка.

Критерії оцінювання: вміння визначати принципи кумуляції, тип кумулятивної казки і типи поєднання всіх ланцюгів у казці, характеризувати композицію твору і персонажів. *Максимальна кількість балів:* 5.

Давня українська література (денна форма)

1. Вивчити уривок з «Повісті врем'яних літ» про навчання книжне напам'ять.

Велика-бо користь від навчання книжного. Книги – мов ріки, які напоюють собою увесь світ; це джерело мудрості, в книгах – бездонна глибина; ми ними втішаємося в печалі, вони – узда для нашого тіла й душі.

В книгах – світило мудрості, а про мудрість сказано: люблячих мене – люблю, а хто дошукується мене – знайде благодать.

І якщо старанно пошукати в книгах мудрості, то знайдеш велику втіху і користь для своєї душі (Переклад В. Близнеця).

Критерії оцінювання: правильність і повнота відтворення тексту; виразність читання (доречність використання інтонаційних і мовленнєвих засобів виразності); індивідуальна інтерпретація тексту; артистична вправність. *Максимальна кількість балів:* 5.

2. Уважно ознайомтесь з доступними джерелами про зорову (візуальну) поезію в сучасній українській літературі. Самостійно складіть 2-3 твори.

Критерії оцінювання: оригінальність поетичного задуму; використання ігрових прийомів (гри літер, шрифтів, площин зображення, кольорів тощо); якість оформлення. *Максимальна кількість балів:* 5.

Давня українська література (заочна форма)

1. Перегляньте передачу «Очима культури» № 2: Хто і коли написав «Слово о полку Ігоревім» Марка Роберта Стеха (Електронний ресурс. Режим доступу: <http://kharkiv-nspu.org.ua/archives/1893>) і дайте відповіді на питання:

- чому в науковців виникли сумніви щодо автентичності «Слова о полку Ігоревім»;
- опишіть версію Едварда Кінана про «Слово о полку Ігоревім» як містифікацію;
- наведіть основні аргументи Омеляна Прицака щодо автентичності «Слова о полку Ігоревім»;
- які книги обов'язково має прочитати кожен українець?
- переклад «Слова о полку Ігоревім» українською якого автора рекомендує читати М.Р. Стех?

Критерії оцінювання: вміння сприймати наукову інформацію, орієнтуватися в дискусійних поглядах на наукову проблему, виокремлювати переконливі аргументи на захист кожного з них; вміння правильно формулювати відповідь і лаконічно висловлювати думку. **Максимальна кількість балів: 5.**

2. Прочитайте «Моління» Данила Заточеника та охарактеризуйте образ автора у творі. Текст: <http://litopys.org.ua/oldukr2/oldukr33.htm>

Критерії оцінювання: вміння відшукати в тексті твору інформацію про його автора; вміння визначати ідею твору як авторське ставлення до зображуваного, авторську позицію у творі; його місце у творчості автора. **Максимальна кількість балів: 5.**

3. Прочитайте «Роксоланію» Себастьяна Кленовича та охарактеризуйте образ України в поемі. Текст: <http://litopys.org.ua/suspil/sus10.htm>

Критерії оцінювання: вміння аналізувати узагальнений образ у поетичному тексті, підбирати цитати з тексту на потвердження окремих характеристик, визначати роль поетичних засобів для творення образу України. **Максимальна кількість балів: 5.**

4. Прочитайте «Оду на перший день травня» Ігнатія Максимовича і випишіть з тексту описи давніх студентських звичаїв – київських рекреацій. Текст: http://litopys.org.ua/old18/old18_09.htm

Критерії оцінювання: вміння поєднувати процес читання тексту і необхідність робити короткі записи; сприймати нову інформацію про студентську субкультуру давніх часів; розуміти алегоричний підтекст зображуваного. **Максимальна кількість балів: 5.**

5. Уважно ознайомтесь з доступними джерелами про зорову (візуальну) поезію в сучасній українській літературі. Самостійно складіть 2-3 твори.

Критерії оцінювання: оригінальність поетичного задуму; використання ігрових прийомів (гри літер, шрифтів, площин зображення, кольорів тощо); якість оформлення. **Максимальна кількість балів: 5.**

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульні контролю з фольклору і давньої літератури мають на меті оцінити знання і вміння студентів у межах певного змістового модуля. Вони проходять у формі виконання тестових завдань закритого типу. Зміст тестів такий, що для вибору правильної відповіді студентам достатньо пригадати і застосувати почуте на заняттях і прочитане в рекомендованій літературі.

Всього тестових завдань – 50. Одна правильна відповідь – 0,5 бала.

6.4. **Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання**

До екзамену допускаються студенти, котрі набрали не менше 35 балів під час навчання у 1 семестрі. Підсумковий контроль може мати два формати: 1) офлайн; а в разі карантинних обмежень 2) онлайн.

1. **Офлайн-формат.** Підсумковий контроль проходитиме у формі письмового екзамену (максимум 40 балів), що передбачає відповідь на 2 теоретичні питання: 1 питання з фольклору (20 балів) + 1 питання з давньої літератури (20 балів).

У письмових відповідях буде оцінено знання студента, логіку і повноту викладу навчального матеріалу; послідовність викладу; володіння термінологією; наявність прикладів з фольклору, художньої літератури й інших видів мистецтв; грамотність.

2. **Онлайн-формат.** Підсумковий контроль проходитиме у формі тестування в ЕНК (максимум 40 балів). Всього студент повинен дати відповідь на 80 тестових завдань закритого типу (40 – з фольклору + 40 – з давньої літератури). Тест має обмеження в часі – 1 година 30 хв (за цей відтинок часу студент повинен завершити свою спробу).

Для перевірки вміння студента правильно відтворювати отримані знання для екзамену у формі тестування створено тестові завдання з множинним вибором, де передбачено 3–6 можливих варіантів відповідей (правильним є тільки один). Під час виконання тестових завдань складність полягає у виборі варіантів відповідей, що досить схожі на правильні.

Сума балів, які здобувач вищої освіти накопичив за виконання навчальних завдань на семінарських, практичних і лабораторних заняттях, завдань самостійної роботи і під час екзамену, свідчить про ступінь оволодіння ним програмою навчальної дисципліни в 1 семестрі.

6.5. **Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю**

Фольклор

1. Фольклористика як наука, її зв'язок з іншими науками.
2. Основні школи і напрями фольклористики.
3. Замовляння, заклинання, прокляття.
4. Колядка як жанр; тематичні групи колядок, поетика, відмінність від коляд.
5. Щедрівка як жанр; тематичні групи щедрівок.
6. Веснянки як жанр. Жанрові особливості гаївок.
7. Купальські пісні. Жанрові особливості, поетика.
8. Жнивварські (зажинкові, жнивні, обжинкові) пісні.
9. Весілля як драма; основні етапи весілля, народнопісенний супровід.
10. Весільні пісні; аналіз мотивів, образів, поетика.
11. Похоронна обрядовість. Голосіння, тематичні різновиди, поетика.
12. Народні думи: тематичні цикли, жанрові особливості.
13. Історичні пісні: жанрові особливості, класифікація, тематичні групи, поетика.
14. Українські кобзарі та лірники.
15. Народні балади: жанрова своєрідність, класифікація, сюжети, поетика, символіка.
16. Козацькі пісні: основні мотиви, образи поетика.
17. Чумацькі пісні: основні мотиви, образи поетика.
18. Рекрутські, солдатські та жовнірські пісні.
19. Народні пісні про родинне життя.
20. Пісні про кохання та дошлюбні взаємини: основні мотиви та образи.
21. Танечні пісні: коломийки, шумки, козачки, частівки, гопачки, чабарашки тощо.
22. Пісні літературного походження.
23. Казковий епос: жанрові особливості, класифікація, тематичні групи, поетика.
24. Казки про тварин: художньо-образна структура, основні мотиви.

25. Кумулятивна казка, її різновиди (епічні та ланцюгові).
26. Чарівна казка: будова, основні мотиви та образи.
27. Соціально-побутові казки: тематика, художні засоби.
28. Легенди: жанрові особливості, класифікація.
29. Перекази: тематичні групи, цикли, відмінність від легенд, поетика.
30. Народні оповідання: різновиди, тематика, особливості побутування, поетика.
31. Пареміографія: загальний огляд малих жанрів фольклору, жанрові різновиди, класифікація народних паремій.
32. Українські народні прислів'я та приказки, їх розмежування.
33. Загадки: класифікація, основні групи, метафоричність.
34. Колискові пісні: поетика, образи і мотивів.
35. Дитячі ігри.
36. Емігрантські пісні.
37. Стрілецькі пісні.
38. Повстанський фольклор.
39. Радянський псевдофольклор.
40. Сучасний міський фольклор. Поняття «постфольклору».

Давня українська література

1. Поняття «давня українська література». Періодизація, джерела, посібники до вивчення давньої української літератури.
2. Розвиток культури й освіти в Київській Русі (X–XIII ст.). Значення навчання книжного у давні часи.
3. Біблія – видатна пам'ятка світового письменства. Структура, час і місце створення. Перші Біблії в Україні. Переклади Біблії українською мовою.
4. Апокрифи, їх походження, мотиви, художні особливості.
5. «Патерики», їх побудова. Києво-Печерський патерик, церковно-легендарний зміст, патріотична спрямованість.
6. «Пчела» – збірник афоризмів. Природничо-наукові книги «Фізіолог», «Шестоднев» і Християнська топографія Козьми Індікоплова.
7. «Повість врем'яних літ»: редакції і списки, джерела, особливості композиції. Ідейно-тематичний зміст «Повісті...». Легендарнооповідні жанри.
8. Київський літопис. Літописні оповіді про боротьбу проти половців. Оповідання про похід князя Ігоря проти половців.
9. Галицько-Волинський літопис – визначна пам'ятка XIII ст. Патріотичне оповідання про євшан-зілля.
10. «Повчання дітям» Володимира Мономаха. Жанрові особливості. Образ державного діяча, воїна, патріота, людини і письменника.
11. Патріотичний зміст «Слова про Закон і Благодать» митрополита Іларіона.
12. «Хождєніє» ігумена Данила – зразок паломницької прози.
13. «Слово о полку Ігорєвім»: історія відкриття пам'ятки і її видання.
14. Тема, ідея «Слова о полку Ігорєвім». Персонажі пам'ятки.
15. Творчість Герасима Смотрицького. Основні частини його трактату «Ключ царства небесного», його полемічне спрямування.
16. Творчість Мелетія Смотрицького. Суспільна значущість і літературні якості «Треносу». Персоніфікований образ Матері-Церкви. Огляд творів на захист унії.
17. «Послання до всіх, у Лядській землі живущих» Івана Вишенського.
18. «Послання до єпископів» Івана Вишенського.
19. «Вірші на жалосний погреб Петра Конашевича Сагайдачного» Касіяна Саковича.
20. Інтермедії – своєрідний жанр української драматургії.

21. Ораторсько-проповідницька проза Лазаря Барановича.
22. Іван Величковський – поет стилю бароко, творець курйозних віршів.
23. Віршова творчість Климентія Зіновієва. Фольклорні записи митця.
24. Драма «Слово о збуренню пекла».
25. Літопис Самовидця: час написання, питання його авторства, зміст.
26. Літопис Григорія Граб'янки. Політичні позиції автора та їхній вплив на зображення історичних подій у літописі. Зміст літопису.
27. Літопис Самійла Величка – одна з найцінніших пам'яток української історіографії і військово-повістєвого жанру XVIII ст. Зміст літопису.
28. Роль літописного оповідання й повісті в структурі літопису Самійла Величка.
29. Вірші «Запорожець кающийся», «За Могилою Рябою», «Папський вирок» Феофана Прокоповича.
30. Трагікомедія «Володимир» Феофана Прокоповича: сюжет, проблематика, образи.
31. Анонімна драма «Милість Божа» – перша драма про Богдана Хмельницького.
32. Драма-мораліте «Воскресеніє мертвих» Георгія Кониського.
33. Діалог «Розмова Великоросії з Малоросією» Семена Дівовича.
34. «Ода на перший день травня 1761» Гната Максимовича – твір силабо-тонічного віршування. Міфологічні образи і буколічні картини.
35. Вертепна драма: будова вертепу, частини вертепної драми, традиційні образи, інтермедійна частина.
36. Соціально-політична сатира XVIII ст. «Плач київських монахів».
37. Поетична творчість Івана Некрашевича.
38. Збірка віршів «Сад божественних пісень» Григорія Сковороди. Основні мотиви збірки, образи та жанрова своєрідність поезій.
39. Збірка «Байки Харківські» Григорія Сковороди. Джерела його байок, тематичні цикли. Аналіз байки «Бджола і Шершень».
40. Філософська проза Григорія Сковороди.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання
E	60-68	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь) для подальшого навчання
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1 – 34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТКА ДИСЦИПЛІНИ

Фольклор

Разом: 60 год., з них лекційних – 10 год., лабораторні заняття – 10 год., семінарські – 8 год.,
модульний контроль – 2 год. (денна форма)

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII
Назва модуля	Змістовий модуль 1 Фольклор і фольклористика. Періодизація українського фольклору. Міфологія			Змістовий модуль 2 Народний епос і лірика. Український фольклор ХХ століття			
Кількість балів за модуль	54 бали			10 балів			
Лекції	1	2	3	4	5		
Теми лекцій	Фольклор і фольклористика Періодизація усної народної творчості (1 б.)	Міфологія. Календарно-і родинно-обрядова творчість (1 б.)	Думи. Історичні пісні (1 б.)	Ліричні пісні (1 б.)	Народна проза (1 б.)		
Теми семінарських занять	Фольклор і фольклористика (1 б.)		Український героїчний епос (1 б.)	Родинно-побутова народна лірика (1 б.)			Український фольклор ХХ століття (1 б.)
Теми лабораторних занять		Міфологія: робота зі словником (1 б.)	Українське кобзарство (1 б.)	Спостереження над мовою фольклорного тексту: засоби мовної експресії в українських ліричних піснях (1 б.)	Спостереження над фольклорним текстом: кумулятивна казка (1 б.)		Спостереження над фольклорним текстом: дитячі дражнилки і прозивалки (1 б.)
Самостійна робота	Самостійна робота (10 б.)						
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)			
Підсумковий контроль	Екзамен						

Фольклор

Разом: 60 год., з них лекційних – 4 год., практичні заняття – 4 год.,
самостійна робота – 52 год. (заочна форма)

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
Назва модуля	Змістовий модуль 1 Фольклор і фольклористика. Періодизація українського фольклору. Міфологія					Змістовий модуль 2 Народний епос і лірика					
Кількість балів за модуль	17 балів					17 балів					
Лекції	1					2					
Теми лекцій	Фольклор. Періодизація усної народної творчості Міфологія (1 б.)					Жанрова система фольклору (1 б.)					
Теми семінарських занять											
Теми практичних занять	Календарно-обрядова творчість (1 б.)					Український героїчний епос (1 б.)					
Теми лабораторних занять											
Самостійна робота	Самостійна робота (5 б.)					Самостійна робота (5 б.)					
Види поточного контролю											
Підсумковий контроль	Екзамен										

Давня українська література

(денна форма)

Разом: 60 год.: лекції – 10 год., семінарські заняття – 8 год., практичні заняття – 10 год.,
самостійна робота – 13 год., модульний контроль – 4 год., семестровий контроль – 15 год.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
Назва модуля	Змістовий модуль 1 УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ДОБИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ І РЕНЕСАНСУ					Змістовий модуль 2 УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ДОБИ БАРОКО					
Кількість балів за модуль	96 балів					108 балів					
Лекції	1		2		3		4		5		
Теми лекцій	Література зрілого Середньовіччя (1 б.)		Література пізнього Середньовіччя і доби Ренесансу (1 б.)		Література Раннього Бароко (1 б.)		Література Зрілого Бароко (1 б.)		Література Пізнього Бароко (1 б.)		
Теми семінарських занять	Перекладна і позичена література (11 б.)	Доба орнаментального стилю (11 б.)					Літопис Григорія Граб'янки (11 б.)		Поетична і філософська спадщина Григорія Сковороди (11 б.)		
Теми практичних занять	«Повість врем'яних літ» (11 б.)	«Слово о полку Ігоревім» (11 б.)			Українська поезія і драматургія Раннього Бароко (11 б.)		Творчість Івана Величковського (11 б.)		Анонімна історична драма «Милість Божа» (11 б.)		
Самостійна робота	Самостійна робота 1 (5 б.)					Самостійна робота 2 (5 б.)					
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 б.)					Модульна контрольна робота 2 (25 б.)					
Підсумковий контроль	Екзамен										

Давня українська література

(заочна форма)

Разом: 60 год.: лекції – 4 год., практичні заняття – 4 год.,

самостійна робота – 52 год.,

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
Назва модуля	Змістовий модуль 1 УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ДОБИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ І РЕНЕСАНСУ					Змістовий модуль 2 УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ДОБИ БАРОКО					
Кількість балів за модуль	17 балів					17 балів					
Лекції	1					2					
Теми лекцій	Література Середньовіччя і Ренесансу (1 б.)					Література доби Бароко (1 б.)					
Теми семінарських занять											
Теми практичних занять	Слово о полку Ігоревім» (1 б.)					Поетична і філософська спадщина Григорія Сковороди (1 б.)					
Самостійна робота	Самостійна робота 1 (5 б.)					Самостійна робота 2 (5 б.)					
Підсумковий контроль	Екзамен										

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Фольклор

ОСНОВНІ

Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі). Луцьк: ПДВ Твердиня, 2014. 448 с.

Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість. Навчальний посібник. Київ: Знання-Прес, 2006. 591 с.

Руснак І. Український фольклор: Навчальний посібник. – Київ: ВЦ «Академія», 2010. – 304 с. (Серія «Альма-матер»).

ДОДАТКОВІ

Вовк М. Вивчення фольклористичної спадщини викладачів класичних університетів України (XIX – XX ст.): Методичні рекомендації. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2014. 70 с.

Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис: У 2 т., Київ, 2007.

Гарасим Я. Нариси до історії української фольклористики: Навч. посібник. Київ: Знання, 2009. 301 с.

Давидюк В. Первісна міфологія українського фольклору. Луцьк: Волинська обл. друк., 2005. 310 с.

Денисюк І. Національна специфіка українського фольклору // Слово і час. 2003. № 9. С. 16–25; № 10. С. 41–50.

Дмитренко М. Українська фольклористика II пол. XIX ст.: Школи, постаті, проблеми. Київ: Вид-во «Сталь», 2004. 383 с.

Дмитренко М. Українська фольклористика: історія, теорія, практика: збірник праць; НАН України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського. Київ : Ред. часопису «Народознавство», 2001. 575 с.

Притулик Н. Практикум з українського фольклору: Навчально-методичний посібник. Чернігів: Чернігівський державний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2011. 248 с.

Українська фольклористика. Словник-довідник / Укладання і загальна редакція Михайла Чернопиского. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008, 448 с.

Українська фольклористична енциклопедія: У 2-х т.–Т. 1: А–Л / Упорядник, науковий редактор М. Дмитренко. Київ: Вид-во «Сталь», 2018. 740 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/11543/1/LekcijiZFolkloru_3.pdf

<http://194.44.152.155/elib/local/sk718909.pdf>

<https://gorodenok.com/український-фольклор-конспекти-лекц/>

Давня українська література

ОСНОВНІ

Білоус П. Історія української літератури XI–XVIII ст. Київ: Академія, 2012. 376 с.

Білоус П., Білоус О. Історія української літератури XI–XVIII ст.: Навчальний посібник для самостійної роботи студента. Київ: Академія, 2010. 360 с. (Серія САМ!).

Історія української літератури: У дванадцяти томах. Том другий: Давня література (друга половина XVI–XVIII ст.) / Наукові редактори: В. Сулима, М. Сулима. Київ, 2014. 839 с.

ДОДАТКОВІ

Возняк М. Історія української літератури: У 2-х кн. Кн. 1. Львів, 1992. 693 с.; Кн. 2. Львів, 1994. 555 с.

Грушевський М. Історія української літератури: У 6-ти кн., 9-ти т. Київ, 1993-1995.

Давньоруське любомудріє: Тексти і контексти / Упор. О. Вдовина, Ю. Завгородній. Київ, 2006. 398 с.

Єфремов С. Історія українського письменства. Київ, 1995. 685 с.

Золоте слово: Хрестоматія літератури України-Русі епохи Середньовіччя IX–XV століть: У 2 кн. Кн. 1. Київ, 2002; Кн. 2. Київ, 2002.

Новик О. Історія української літератури (давньої): Навч. пос. Київ, 2007. 224 с.

Нога Г. Звичаї тієї з давніх школярів бували...: Український святковий бурлеск XVII–XVIII ст. Київ, 2001. 190 с.

Огієнко І. Історія українського друкарства. Київ, 1994. 448 с.

Соболь В. З глибини віків: Вивчення давньої української літератури. Київ, 1995. 198 с.

Степанишин Б. Давня українська література в школі. Київ, 2000. 504 с.

Степанишин Б. Українська словесність від прадавніх часів до середини XIX століття: Посібник. Тернопіль, 1999. 272 с.

Українська література XI–XVIII ст.: хрестоматія [уклад.: П. Білоус, Г. Левченко, О. Білоус]. Київ: ВЦ «Академія», 2011. – 688 с.

Ушкалов Л. Есеї про українське бароко. Київ, 2006. 284 с.

Ушкалов Л. Світ українського бароко. Харків, 1994. 112 с.

Ушкалов Л. Сковорода та інші: Причинки до історії української літератури. Київ, 2007. 552 с. (Серія «Висока полиця»).

Чижевський Д. Історія української літератури: від початків до доби реалізму. Тернопіль, 1994. 480 с.

Чижевський Д. Між інтелектом і культурою // Філософські твори: У 4-х т. / Під заг. ред. В. Лісового. Т. 2. К.: Смолоскип, 2005. [До проблем бароко. С. 67–77; Поза межами краси (До естетики барокової літератури). С. 78–96; Іван Вишенський. С. 130–141.]

Шевчук В. Муза Роксоланська: У 2 кн. – Кн. 1. Київ, 2004; Кн. 2. Київ, 2005.

Яременко П. Мелетій Смотрицький: Життя і творчість. Київ, 1986. 160 с.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС

Ізборник <http://litopys.org.ua>